

BESLUT

2014-02-03

Dnr: 13/01996

SAKEN

Carlsson & Co, Sveriges Radio P4 Halland, 2013-09-09, inslag om örtodling; fråga om otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslaget fälls. Granskningsnämnden anser att det innebar ett otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

AVGIFT

Nämnden beslutar att ansöka hos förvaltningsrätten om att SR ska betala en särskild avgift.

INSLAGET

Inslaget skildrade en kvinna (A) som bytt inriktning i sitt liv genom att flytta från Stockholm till Halland där hon bytte jobb i vården mot att bland annat driva en ekologisk örtodling och ett ekologiskt "Bed and Breakfast" med sin man (B). Inslaget påannonserades på följande sätt.

Och i dag så handlar det om örter, örtodling och örtblandningar på LyngaÖrt i Glommen.

Inslaget inleddes därefter med att programledaren sa följande.

Den som inte vågar ta nästa steg kan bli stående på ett ben resten av livet. Det gamla ordspråket gäller i högsta grad för paret A och B som har satsat på en ny inriktning av livet i och med att de blev örtodlare och dessutom driver ett ekologiskt Bed & Breakfast. Vi gör ett besök där för att titta på örtodlingen. Och på gårdsplanen står ena hälften av duon som driver LyngaÖrt, A.

Inslaget fortsatte sedan med att A berättade om att hon tröttnade på sitt tidigare liv och började intressera sig för örter. Sedan började hon och hennes man bygga upp det ekologiska företaget på gården. En reporter följde med A till

gården där hon fick visa upp sin verksamhet. Följande sades.

(Reporter) – Om man följer det här grönsakslandet, mycket ringblommor och... (A) – Äppelmynta. (Reporter) – Äppelmynta. Alldeles, ja, vad ska man säga. Inte lavendelblått utan mera ljuslila. (A) – Ljuslila, ja. (Reporter) – Använder du den mycket? (A) – Ja, jag har den i en teblandning bland annat. Som jag kallar för Äppelpäppel. (Reporter) – Alltså, tittar jag rakt fram så ser jag havet som ett mörkblått streck. Men jag ser fortfarande inga stugor än. (A) – Där. (Reporter) – Inne bland björkarna. De låg bakom björkarna. Med fri utsikt mot strandängarna. (A) – Och kossorna. (Reporter) – Oj. Ja, men det är så fint här vid Glommen och Morup. Och här ligger de här stugorna alldeles tyst och stilla vid strandängen. Och hit åker man alltså för att göra ingenting? (A) – Ja. Eller också kan man gå in på Vallarna på kvällen. Det är liksom som man vill. Det säger många utav gästerna "Det är så tyst och jag har sovit så skönt". Så att det är man inte riktigt van vid. Det är alltid något som låter i våra bostäder. Men det gör det inte där, i de här. (Reporter) – Så det är det ena, som man brukar säga, benet i ert företagande? (A) – Ja. Ja. Vi har egentligen tre ben kan man ju säga. Det är stugorna, örterna och så är det min man, är ju elektriker då. Så han är ute och jobbar som det. Och just nu har han många projekt med solpaneler som ska levereras och monteras. Så det är väl lite det han satsar på just nu. (Reporter) – Så han är ute och jobbar. Och i dag är det du och jag som ska kolla lite på örterna. (A) – Ja. Vi kan gå den här vägen, upp emellan.

Samtalet på gården fortsatte.

(A) – Ska vi ha ett ekologiskt boende då ska man ju dra det så långt man kan tycker jag. (Reporter) – Så det betyder att? (A) – Madrasser, kuddar, handdukar, gardinerna är av ekologiskt material. (Reporter) – Varför är det så viktigt för dig? Det måste ju kosta mycket, mycket mer att köpa in. (A) – Ja, men alltså jag tycker det är viktigt för vi håller på att förstöra den här stackars jorden med allt skräp. Och framför allt bomull som man, alltså traditionell bomull – är ju inte så bra hantering på det. (Reporter) – Tänker du på gifter? (A) – Ja, gifter och de som jobbar med det också naturligtvis. De har ju det inte så lätt de heller. Det är det här med besprutningar och färger och allt möjligt sådant. Så att, så jag, vi är lite nördiga på det kan man säga. Man ska dra det så långt man kan. (Reporter) – Bryr sig gästerna om det då? (A) – Ja, de flesta gör faktiskt gör det. För vi har små enkäter i stugorna där det står tre frågor: hur man har hittat oss och om det motsvarar deras förväntningar och om de har lite andra synpunkter. Och det är det här att de tycker att det är väldigt bra att det är ekologiskt. Och många lovordar frukosten som de tycker är jättegod. Och det är mycket grejer på den frukostbuffén men eftersom vi inte har något köttaktigt utan det bara är ostar och marmelader och en massa fröer och sådant där. Men det är en speciell frukost. Det är inte en sådan frukost man ser egentligen på, ja, hotellfrukostar och sådant där. (Reporter) – Men händer det inte att någon undrar "Var är skinkan?" (A) – Nej. (Reporter) – Leverpastej. (A) – Nej, det är faktiskt ingen som har gjort det. Så de köper det konceptet. (Reporter) – Och grejerna, tar du de härifrån dina odlingar? Vi har ju precis enormt praktfulla rödbetor... (A) – Ja. (Reporter) – I långa rader och fina morötter som sticker upp. Allt är stort och mycket här. (A) – Ja. (Reporter) – Är det hästgödsel eller? (A) – Nej, alltså vi gödslar med gräsklipp. Vi har ju mycket gräs att klippa. Vi har en äppelodling också och där är det hur mycket som helst att klippa. Och det lägger vi mellan raderna och lite grand på, för det första så håller det ogräs borta, eller någorlunda i alla fall, och sedan så ger det ju lite näring också då. Så att det är det enda vi gödslar. Första året så var det väl hönsgödsel. Då hade vi persilja som var som, den var säkert en meter hög, som var som stora buskar, stora häckar. Det blir stort här allting, av någon anledning. (Reporter) – Just nu när vi står här så känns det som att det är mycket sol, alltså. Väldigt öppet. Jag kom ju egentligen hit för att du skulle få berätta om örter. (A) – Ja.

Inslaget fortsatte med att A visade upp sina örtodlingar och berättade om vilka olika kryddblandningar hon hade. I slutet av inslaget berättade A om hur man gör en kryddblandning och vad de kan användas till. A berättade att hon drev en internetbutik som sålde örter. Företagets namn nämndes vid sammanlagt fem tillfällen i inslaget.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att inslaget utgjorde ett enda långt reklaminslag för A:s och B:s företag som odlar och säljer örter. Anmälaren anser att ägaren och företagets namn exponerades vid upprepade tillfällen och att ena ägaren gjorde reklam för sina produkter på ett ohejdat sätt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio anser att inslaget överensstämmer med bestämmelsen om otillbörligt gynnande och anför i huvudsak följande.

Förmiddagsprogrammet *Carlsson & Co* i P4 Halland är inriktat på livsstilsfrågor. Mat, motion och relationer är återkommande ämnen. Ett särskilt tema är hållbar livsstil där frågor om till exempel kemikalieanvändning, miljöförstöring, resursanvändning, återvinning och ekologisk odling diskuteras. *Carlsson & Co* går alltid i ett lugnt tempo. Reportagen görs levande för lyssnarna genom målade beskrivningar och delas upp med musik. För att ge nytillkomna lyssnare information om vad programmet handlade om nämndes efter låtarna att reportern besökte kvinnan på gården i Glommen. Vid ett fåtal tillfällen nämndes även företagsnamnet.

Varje gång ett varumärke eller en produkt omnämns riskerar dessa att gynnas. Enligt granskningsnämndens praxis kan ett gynnande emellertid vara tillåtet, nämligen om det uppvägs av ett informations- eller underhållningsintresse. Gården besöktes eftersom dess ekologiska inriktning och ägarnas erfarenheter av att byta livsstil är i linje med programmets inriktning. Det var därför också relevant att höra om på vilket sätt ett "Bed and Breakfast" kan vara ekologiskt i form av byggmaterial, inredning och mat. Fokus låg således på ekologi och livsstil, och såväl beskrivning av verksamheten som omnämnande av vissa produktnamn motiverades därför av ett informationsintresse. Något omnämnande av e-handel skedde inte och det förekom inte heller några prisuppgifter eller köpuppmaningar.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (14 kap. 2 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

Vid överträdelse av bestämmelser om annonser, sponsring, produktplacering och otillbörligt gynnande av kommersiella intressen kan granskningsnämnden ansöka hos förvaltningsrätten om att programföretaget ska betala en särskild avgift (17 kap. 5 § och 19 kap. 4 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens praxis finns det utrymme för programföretagen att sända program också från kommersiella miljöer. Programföretaget måste dock i sådana fall iaktta särskild försiktighet med fokusering på inspelningsmiljön.

Enligt nämnden finns det ett informations- och underhållningsintresse i ett inslag som skildrar ett par som har förändrat sina liv och beskriver hur det är att bedriva en ekologisk örtodling och ett ekologiskt ”Bed and Breakfast”.

Nämnden anser dock att omnämningarna av företagets namn, fokuseringen på företagets tjänster och produkter samt den avslutande informationen att paret hade en internetbutik medförde ett gynnande som också förstärktes av reporterns förhållningssätt. Gynnandet gick utöver vad som var motiverat av ett informations- eller underhållningsintresse. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

SÄRSKILD AVGIFT

Granskningsnämnden beslutar att ansöka hos förvaltningsrätten om att Sveriges Radio ska påföras en särskild avgift. Granskningsnämnden anser att överträdelsen av bestämmelsen i 5 kap. 5 § radio- och tv-lagen motiverar en avgift om 25 000 kronor.

Detta beslut har fattats av Martin Holmgren, K-G Bergström, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman, Jan Holmberg och Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Martin Holmgren

Johannes Wik